

Adimire Usoro Egwuregwu n'Omumụ Asụsụ Igbo n'Ogo Prajmarị na Zoon Mmụta Ezeagu, Steeti Enugwu

Ebubechineke, Ifeyinwa
Centre For Igbo Studies
University of Nigeria, Nsukka
ifeyinwa.ebubechineke@unn.edu.ng

Ụmịedemede

Nchọcha a nyochara adimire usoro egwuregwu n'omumụ asụsụ Igbo ụmụaka n'ụlọ akwụkwọ Prajmarị, Zoon Mmụta Ezeagu, Steeti Enugwu. Nchọcha a jedebere n'ụlọ akwụkwọ Prajmarị klasị nke mbụ. Mbunuche izugbe nchọcha a bụ ịchọputa etu usoro egwuregwu si eme ka ụmụaka mụta asụsụ Igbo nke oma. Mbunuche kpom kwem nchọcha a bụ: ịchọputa akara miin agbam mbọ ụmụaka ndị e ji usoro nkuzi egwuregwu kuziere omumụ asụsụ Igbo na ndị e ji usoro nkịtị kuzie. Nka nchọcha e ji mee nchọcha a bụ usoro nchọputa. A ga-enwe otu nchọputa ndị a ga-eji usoro egwuregwu kuziere na otu ntulekorita ndị a ga-eji usoro nkịtị kuziere. Ndị e jiri mee nchọcha a bụ ụmụaka onụogụ ha dị iri isii (60) ndị klasị mbụ sitere n'ụlọ akwụkwọ anọ (4) n'ebe mmepe anọ dị na Zoon Mmụta Ezeagu na-elekọta ụlọ akwụkwọ prajmarị. E sitekwara n'ime ụlọ akwụkwọ dị iri asatọ na anọ (84) horo ụlọ akwụkwọ anọ nke abuo (2) n'ime ha bụ otu nchọputa ebe ụlọ akwụkwọ abuo (2) ndị ozo bụ otu ntulekorita. O ji nsere ebumnobi sere ụlọ akwụkwọ anọ ndị ahụ dị ka ha sirị nodebe onwe ha, ka o diiri ochocha mfe. Ngwa nchọcha bụ 'Nnwale Adimire Usoro Egwuregwu n'Omumụ Asụsụ Igbo na Prajmarị (NAUEOAIP). O bụ miin na ndipụ n'izugbe ka ochocha ji tuchaa agbam mbọ ụmụaka otu nchọputa na otu ntulekorita. Nchọputa gosiri na ụmụaka ndị e ji usoro egwuregwu kuziere omumụ asụsụ Igbo mere nke oma

karja ụmụaka ndị e ji usoro nkịtị kuziere ọmụmụ asụsụ Igbo nakwa na usoro egwuregwu na-akpalị mmasị ụmụaka n'ọmụmụ asụsụ Igbo. Ọchọcha tūnyekwara aro ka ndị gọvment na-enye ndị nkuzi ọzụzụ n'ụlọ akwụkwọ keedukeshon na Mahadum na-eji nka usoro egwuregwu kuziere ndị nkuzi nọ ọzụzụ ka ha mụta ma jiri mmụta ha nwetara kuziere ụmụaka n'ụlọ akwụkwọ praịmarị ka ha nwee ike imeta nke ọma nakwa ka ha mụta ọgugu Igbo, ka ndị nne, nna na ndị nlekọta ụmụaka na-enye ụmụaka ohere ma na-esonyere ha na-egwuri egwu n'ihu na egwuregwu na-ewulite amamihe, ma na-enye ha nkwenwu okwu, e wulite mmasị, ekemeke uche ụmụaka nke na-eme ka ha tinye uchu ịmụ asụsụ Igbo ma mụtakwa ya nke ọma

Mkpọlite Ntọala nchọcha

N'ụlọ akwụkwọ tumadi n'ogo praịmarị, ndị nkuzi na-eji usoro nkuzi di iche iche na-akuzi ọmụmụ asụsụ. Ọmụmụ asụsụ n'usoro egwuregwu kachasị adọta mmasị nwata akwụkwọ ma na-akwalite ekemeke uche ya, mmesonye ya, na-egbokwa ọtụtụ mkpa nke ụbụrụ. Dewey (1939) kọwara egwuregwu di ka ọrụ n'ebe ụmụaka nọ mana ọrụ a enweghi ebumnobi kpom kwem ma ọ bụ isi njedebe. Na mmalite oge abum nwata, nwata ọ bula na-achọ ụzọ ọ ga-eji kọwaputa onwe ya n'echiche ya etu a ga-esi ghọta ya. Ya ka Carr (2000) jiri kwuo na egwuregwu na-enye ụmụaka ohere iziputa mmetuta n'ahụ ma kwuputakwa echiche ha. Ọ bụ site n'asụsụ nke a na-asụ na gburugburu ya ka nke a ga-eji di ire. Asụsụ gburugburu nwata ka a kpọrọ asụsụ epum. Asụsụ epum bụ asụsụ nke ọ na-amuta ịsụ oge ọ ka pere mpe, nke ya, nne, nna na ụmụ nne ya ji ekwukorita okwu n'ụlọ. Ọ bụ ya ka nwata ji akọwaputa onwe ya n'ụdị a ga-aghọta ya, nke na-enyere ya aka ikwunwu okwu n'asọghị anya, emeghi ihere ma ọ bụ tọọ egwu. Mbah (2012) kọwara asụsụ

epum ka asụsụ mbụ nwata matara n'akpachaghị anya tinye mgbalị ọ bụla na ya. Asụsụ epum na-ewulite nghọta, amamihe, echiche ma na-ahazikwa ahụmihe ụwa nwata ma ọ bụrụ na e jiri ya zụlite ya. Ọ bụkwa site n'enyemaka asụsụ epum ka ụmụaka ji enwe nghọta mbụ banyere ụwa ha na gburugburu ha.

Asụsụ epum ka nwata na ibe ya ji egwukorita egwu ma na-ekwukorita okwu, nke na-ewulite nka okwu ya mgbe ya na ndị ọzọ na-emekorita. Mgbe nke a mere, nwata dị etu a na-enwewanye amamihe, mụtawanyekwa isụ asụsụ Igbo nke ọma, asụm were were ya ana-adiwanye ọkụ ọkụ. Site n'asụsụ epum, nwata na-enweta mmụta toro atọ nke amamihe ọdịnaala na-enye, ma o jiri ya too. Sitekwa n'amamihe ọdịnaala, nwata na-enweta ezi akọ na uche. UNESCO (2013) gbara ama na ụmụaka ọnụ ọgụ ha dị n'agbata nde iri ise ruo nde iri asaa na ise ejighi asụsụ epum ha zụlite na-enwe oke ihe ndaghachi azụ n'ụlọ akwụkwọ n'ihì na ha amaghị asụ asụsụ epum ha. Fafunwa (1983) kọwara na nwata na-amụta ihe nke ọma n'asụsụ epum ya. Asụsụ epum ka ụmụaka ji egwuri egwu.

Egwuregwu bụ otu n'usoro nkuzi, nke onye nkuzi ji aka ya webata na nkuzi na ọmụmụ asụsụ Igbo iji mee ka ụmụaka nwee mmasị n'ọmụmụ asụsụ Igbo ma mụta ya nke ọma. Iji usoro egwuregwu kuziere ụmụaka ihe ọmụmụ mara mma maka na usoro a ga-eme ka ụmụaka sonye nke ọma n'ihe ọmụmụ ahụ. Egwuregwu gụnyere ibụ abụ, uri, ikwe ukwe, igu egwu, ifo, ifo egwu, igu mbem, egwu ọnwá, abụ nwa, egwu mgba, egwu nkịtị, ikpasara nwata nkata nakwa ọtụtụ egwuregwu ndị ọzọ. Nigeria Educational Research Council (1982) kwuru na e were egwuregwu kuziere nwata asụsụ Igbo nwata ahụ emee nke ọma. Donnel (2011) kwadokwara nke a site n'ikọwapụta na ụmụaka kacha amụta ihe (asụsụ Igbo) n'usoro egwuregwu dị ka okwe, mbem, akụkọ ifo, ihe osise, igu egwu na ụzọ mmekorita ọha ndị ọzọ. Nair, Yusof na Arumugam (2013) kwukwara na usoro egwuregwu a haziri nke ọma na-enyere

umụaka praịmarị aka n'omumụ asụsụ Igbo. Egwuregwu na-enye aka n'izulite ma iwulitekwa nka nghota nwata. Dị ka Maheshwari (2013) siri kọwaputa, Froebel kwuru na egwuregwu dị ka ntoghe akụkụ, nke a kuru n'ubi n'uzo nsina chi. Egwuregwu dị mkpa ma kwesikwa oge a, nke mejuputara ndụ umụaka, nke ga-ewetakwara ha ezi otuto na mwulite. Egwuregwu bụ uma, asụsụ oha na njiri mara umụaka. O bụ onatara chi nye ha. A naghị amanye ha amanye gwuo egwu. Ya ka Kraus (1990) ji tunye si, na ebe egwuregwu bụ onatara chi nye umụaka na egwuregwu ha ekwesighi ibụ na mmanye. Ha hụrụ egwuregwu n'anya nke ukwu. Ha na-enwe mmasị igwuri egwu oge o bula ha mụ anyanwa ma nwekwa ahụ ike, n'ihi na nwata ahụ esighi ike anaghị egwuri egwu. Egwuregwu na umụaka gbara ndụ. O na-ewepu ike ogwugwu, ume ida mba ma na-enyekwa ha obi uto na-ewulitekwa mmasị umụaka. Froebel n'ime Maheshwari (2013) kọwara na usoro egwuregwu na-eme ka umụaka na-akọwaputa onwe ha n'enweghi ihe mgbochi, asoghị ihere ma o bụ itụ ujo. N'ihi nke a, ka NERC (1982), Nwadike (1990) na Azikiwe (1995) jiri dọ ndị nkuzi odu ka ha na-eji usoro egwuregwu akuzi ihe n'agbanyeghi ogo klasị ha na-akuzi na sọbjekt kwa. O kọwara na usoro a na-ewebata n'ime umụaka mmuo nnwere onwe na ntukwasị obi. Nke a ga-eme ka nkuzi na omumụ gazie nke oma.

Na nkuzi na omumụ, e nwere akara a turu anyanwa na nwata akwukwo ga-enwe ka o buru na o mere nke oma. Oge ufodu, nwata nwere ike inwa oko ya ma o gaghi eru ogo a choro, n'agbanyeghi na nwata ahụ mere ike ya. Ma a ga-ahutakwa nwa a di ka onye emeghi nke oma. O bụ n'ihe omume, nnwale ma o bụ ule ka e si amata nwata metere di ka a choro.

O bụ onye nkuzi ka o diiri inwe mkpebi gbasara ka nwata o metara nke oma ma o bụ na o metaghi n'ihe o na-amu. Mgbe nwata gosiri na ya emeela ike ya site n'imuta ihe omumụ onye nkuzi turu anyanwa n'aka ya, nke a kuziere ya site n'usoro egwuregwu, a ga-asị na o mere ofuma. Nke a di ire n'ihi na

onye nkuzi ruru oru diiri ya site n'iji usoro egwuregwu nke mere ka umuaka ghota ma sonye n'ihe o na-akuzi na klasi.

Usoro nkuzi bu uzọ ndi ahụ onye nkuzi na-agbaso eme ka umuaka mata ihe o choro ikuzi. Onye nkuzi iji usoro di mma akuzi ihe (Igbo) na-eme ka umuaka nwee mkpali nakwa mmasi ga-eme ka omumu Igbo ma o bu ihe o bua gazie nke oma. O bu ezi okwu na otutu ndi okacha mara kwenyere na o nweghi usoro nkuzi a ga-asị na o ka ibe ya mma, ma ha kwenyekwara na o nwere ndi ka ibe ha adi ire na nkuzi ihe ufodu na klasi kwa. Ya ka o ji di mma na onye nkuzi asusu Igbo ga-ama usoro di iche iche o ga-eji na-akuzi ihe nakwa usoro kwesikariri klasi ahụ. O bu ya ka Ewunonu na Epuchie (2014) jiri kwado usoro egwuregwu di ka nka nkuzi na-akwalite omumu na asumasusu, nghota na mma mmuta na ndu umuaka prajmari, mgbe onye nkuzi ji usoro egwuregwu di iche iche akuziri ha. Ha kwukwara na umuaka na-eji usoro egwuregwu ndi a amu ihe o bua ma na-aghatakwa ya. Nwigwe (2012) kwadokwara iji usoro egwuregwu akuziri umuaka site n'ikwuputa echiche Gage na Berliner (1984) ndi siriri na ikuziri nwata ihe o bua n'onu nkiti bu mma agha na-egbuka mmasi nwata nwere n'omumu ihe (Igbo). Nke a gosiri na iji usoro egwuregwu di ka nka nkuzi ka mma karja iji okwu onu nkiti. Ndi okacha mara choputara usoro a di ka ezigbo uzọ iji kuziere umuaka inyere ha aka n'omumu na osusu Igbo. Ha choputakwara na usoro egwuregwu a kacha di ire n'ogo prajmari malite na klasi mbu ruo na klasi nke ise, (afọ 5- afọ 11). Ha kwenyere na usoro a na-eme ka umuaka muta ka e si asu Igbo nke oma nakwa asu ya were were, were echiche ha mee ihe ma were oke mmeghari ahụ ha kwuo okwu. Egwuregwu n'uzọ di iche iche na-enyere umuaka aka ime nke oma n'omumu asusu Igbo. Ha na-eji egwuregwu amu ihe omumu ma na-aghatakwa ya. Ha ji ya eri nri, asa ahụ, asa efere, ekwu okwu, ata atu, eyiri uwe o buladi mgbe ha na-anyu nsi. Egwuregwu na umuaka di ka ara na obi, nke e nweghi ike ikewapu maka na o na-eme ha obi oma. Ime ka ha nwee mmasi n'ihe omumu o bua, a ga-ewebatariri egwuregwu na ya. O

nwere ike buru akuko ifo, abu, egwu, ogugu mbem, ukwe, uri na agwugwa. Ha niile na-enyere umuaka aka n'omumu asusu Igbo n'ih na ha na-ewulite nghota ha. Mkpuru okwu ha na-abawanyekwa uba ma mekwa ka amamihe na ogugu Igbo ha na-eto eto.

Agumakwukwo nwata na-amalite n'ezinaulo. Nne, nna, umu nne, ohenwa na ndi agbata obi na-abu ndi nkuzi mbu ya. Ha na-eji afọ ole na ole na mmalite ndu ha muta otutu ihe n'usoro egwuregwu n'aka ha. Uburu umuaka ghere oghe nke ukwu ma na-amutakwa ihe oso oso karja nke ndi okenye. O bu ya ka Abonyi (2018) jiri kwuo na uburu umuaka di ka ogbo nke na-amikoro ihe o bula mere na gburugburu ha, ihe mmadu kwuru n'onu di ka asusu na ihe ndi ozo ga. Francais (2011) kwuputara ima mma usoro egwuregwu di ka uzo kacha mma ikpalu akwara uburu umuaka n'ih na o na-enyere uburu aka inu oku. O bu ya mere na mgbe nwata malitere n'uzo egwuregwu na-ekwuputacha ihe ndi ahụ o mutara daputara n'onu onye no ya n'akuku nke uburu ya mikooro, o tua okenye n'anya etu ha siri muta nakwa onye kuziere ha ihe ndi ahụ niile. Ha bu ihe ndi o ji uzo egwuregwu mata n'etinyeghi mgbalu. Ihe ndi ahụ ha mutara n'oge abum nwata ha na-edu ha na ndu ha niile. N'egwuregwu, mmeghari ahụ nwata na-abukari ihe o letere n'anya ma nutakwa na nti. Ha niile na-enye aka ewulite nghota nakwa asum asusu. Mkpuru okwu na asum were were ha na-esiwanye ike, nke a mere ha ji ekwu okwu nke oma etu mmadu ga-aghota ha. O bukwu n'ih ya ka Ewunonu na Epuchie (2014) jiri kwuo na egwuregwu bu nka na-akwalite asumasusu, nghota na mma mmuta na ndu umuaka mgbe ha na-etinye onwe ha n'egwuregwu di iche iche. Umuaka na-eji egwuregwu amu ihe omumu o bula n'uzo nke ka ha mma. O bu ya ka Nwigwe (2012) ji kwado Gage na Berliner (1984) site n'iru uka na ikuziri nwata ihe o bula n'onu nkiti bu mma agha na-egbuka mmasi nwata nwere n'omumu ihe. Nke a putara na okwu onu nkiti e ji akuziri nwata asusu ejighi egwuregwu na-eme mmasi ha nwere n'omumu nakwa ihe ndi ozo ida. Nke a bu ezi okwu

n'ihì na dī ka otu onye n'ime ndị nlekọta ụmụaka n'ụlọ ụka; ọchọcha chọputara na a naghi agwa ha ihe n'okwu ọnyị nkịti. Ime ka ha nụ ya ọsọ ọsọ mee ihe a gwara ha, a ga-etinyeriri ya n'uzọ egwuregwu dī ka abụ ma ọ bụ ukwe. Imā atụ, a chọọ igwa ha mechie ọnyị: ihe a ga-ekwu n'uzọ egwuregwu bụ “aka n'onyị ụụ”, ha aza “pīīīīm”. Ha ejidecha ọnyị ha aka, ebe niile edere duuu. Ọ buri na ha kwucha ọto, e tiere ha “ike n'ebe eee”, ha azakwa “n'ochē eee”. Ha niile agaa n'ochē ha nọducha ala. Ma ọ buriogodu na a choro ikpe ekpere, a gaghị asị ha mechie anya ka e kpere ekpere n'okwu ọnyị nkịti kama ihe a ga-aguru ha n'udi abụ bụ “mechie anya gīīī, anyi na-ekpe ekpereee”. Ha niile emechie anya ha. Etu ahụ ka ọ dīkwa ma a chọọ inye onyinye n'ụlọ ụka. A gaghị asị ha bīa nyee onyinye kama a buoro ha abụ a, “ego onyinye gīīī e jikwala ya taa akaraaa, ego onyinye gīīī bụ ego Jizoroos”. Ozugbo a buwara abụ a, ha niile na-ebili gaa kwuru n'ahiri ije nyee onyinye.

Egwuregwu na-emetuta omumu asusu Igbo ụmụaka ma e jiri egwuregwu abụ akuziri ha asusu Igbo. Mwulite nghota, mbawanye mkpuru okwu, nhazi mkpoputa okwu na nkwa were were ụmụaka na-etowanye ma e jiri egwuregwu dī ka abụ kuziere ụmụaka ihe n'isi okwu ọ bula n'asusu Igbo tumadi na klasi mbu na-ewulite mmuo na mmasi ha ogologo oge ka ha ghara ida. Hindeme, Egounleti na Kottin (2018) kowara na iji egwuregwu (abụ) kuzie asusu Igbo na-akpolite mmuo na mmasi ụmụaka. Ọ na-eme mgbe ha na-abu abụ, ha na-amuta otutu okwu, mkpuru okwu, ezi mkpoputa, utọ asusu nakwa omenaala. NERC (1982) na Nwadike (1990) kwadoro na egwu na amu e webatara n'omumu asusu na-enyere ụmụaka aka na mkpoputa mkpuru okwu, ndebe olu, na ike olu. Abụ ụmụaka na-enwekarị ndanusoro na ụda ndakwasị nke ha na-akụ ihe okuku ma kwe ihe okwukwe. Ha niile na-eme ka omumu asusu kwe ma dīkwaara ha mfe nghota. Mgbe ụmụaka so na-agu, na-ekwekwa ihe onye nkuzi guru ma ọ bụ kwere, ha na-amuta ikpoputa mkpuru okwu ma matakwa isi asusu (Igbo) nke oma. Onye nkuzi nwere ike ikuziri ụmụaka “akuku ahụ dī ichē ichē”

ma ọ bụ “akukụ ahụ ndị na-emegharị emegharị” tinye ya n’ụdị abụ. Ima atụ “akukụ ahụ ndị na-emegharị emegharị:”

1. Otu isi m na-eme ụnara – ugboro atọ.

Ọ na-enye m obi uto

2. Otu isi m, otu aka m na-eme ụnara – ugboro atọ.

Ọ na-enye m obi uto

3. Otu isi m, otu aka m, aka m abụọ na-eme ụnara – ugboro atọ.

Ọ na-enye m obi uto.

4. Otu isi m, otu aka m, aka m abụọ, otu ukwu m na-eme ụnara – ugboro atọ

Ọ na-enye m obi uto.

5. Otu isi m, otu aka m, aka m abụọ, otu ukwu m, ukwu m abụọ na-eme ụnara -ugboro atọ. Ọ na-enye obi uto.

Dị ka onye nkuzi na-abụ abụ a, ọ ga na-emegharị akukụ ahụ ndị ahụ ọ na-akpọ aha, ụmụaka esoro na-akpọputa akukụ ahụ ndị ahụ. Mgbe ha na-eme nke a, ha na-amalị elu na-eme ka akukụ ahụ nke ha ndị ahụ na-emekwa ụnara. Abụ a n’uzọ egwuregwu, ụmụaka na-esite na ya mụta mkpọputa mkpuru okwu ma mụtawanyekwa asụm asụsụ nke oma. Abụ nne na nna bụọọ ma ọ bụ kweere nwata ga-enyere asumasụ nwata ahụ aka itowanye ma na-agakwa were were. Ihe omumụ ọ bụla e jiri abụ kuziere nwata anaghị adị nchefu tumadi ma e tinye aha nwata ahụ n’abụ a na-abụ n’ihi na nwata ahụ ga na-abụ ya oge dum o chetara ya di ka ọ na-egwuri egwu. N’ihi ihe ndị a niile a ruturu aka na ntọ ala nchọcha a, ọ bụ ya kpaliri mmụọ ochoro ichoputa ma ụjọ ha na-atụ ọ bụ ezi okwu o jiri lebaa anya na nsogbu nchọcha a nke isi okwu ya bụ adimire usoro

egwuregwu n'omumu asusu Igbo na praimari, zoon mmuta Ezeagu, Steeti Enugwu.

Nsogbu nchocha a, ole ma ole nchocha e merela banyere omumu asusu (Igbo) na-akowaputa na o na-ahia ndi nkuzi ahụ iji usoro egwuregwu akuziri umuaka ihe. O bughị sọ na nkuzi asusu Igbo ka nke a metutara. Ufodu ndi nkuzi na-akowa na ha amaghị etu ha ga-esi webata ya bu usoro nkuzi n'omumu ihe. Ufodu kwa na-eche na ha ga-ezute nsogbu ijikwata umuaka ma ha webata usoro egwuregwu na nkuzi ha. Nke ozo bu na otutu ndi nne na nna na-agbaru ihu maka oke egwuregwu umuaka ha na-egwu. Ha kwuru na umuaka ga-ahapu ogugu akwukwo gwuwe so egwu. N'ih ihe nke a, ha anaghị ekwe ka umu ha na umuaka ndi ozo na-emekorita maka oke ngwuri egwu. Ha kwuru na ngwukorita egwu onu ga-emegha ha anya ma wepu ha uche n'agumakwukwo ma o bu duhie ha nke ga-emetuta agumakwukwo na akparamagwa ha. Ha hutakwara egwuregwu ka igbu oge nakwa ila ndu n'iyi di ka ndi nsirihu odinaala. Ha ji maka ihe ndi a na-egbochi umu ha igwuri egwu n'udi o bu. O bu n'ih ihe ndi a kpalitere mmuo ochocha mere nsogbu nchocha a n'udi ajuju ji buru: Kedu adimire usoro egwuregwu n'omumu asusu Igbo na praimari mbu, zoon mmuta Ezeagu, Steeti Enugwu?

Mbunuche izugbe nchocha a bu ichoputa adimire usoro egwuregwu n'omumu asusu Igbo n'ogo praimari na zoonu mmuta Ezeagu, Steeti Enugwu. Umuaka na-eme oke mkpotu ma na-agbaghari nke ukwu na klasi, nke na o na-ahia onye nkuzi ahụ ikpokota ha. O bu ebumnobi nchocha a itucha adimire usoro egwuregwu n'omumu asusu Igbo umuaka site n'iji usoro egwuregwu kuziere ndi otu nchoputa ma jiri usoro nkiti kuziere ndi otu ntulekorita. Ya mere mbunuche kpom kwem nchocha a bu:

1. Ichọputa akara miin agbam mbọ ụmụaka praịmarị mbụ ndị e ji usoro egwuregwu kuziere na ndị e ji usoro nkịtị kuziere ọmụmụ asụsụ Igbo.

Ọchọcha gbasoro mbunuche ndị a tuchaa data .

Nchọcha a bara uru nye ụmụaka , ndị nkuzi, ndị nne na nna. Nchọcha a ga-enyere ụmụaka aka site n'ime ka ha mata asụmasụsụ ọsọ ọsọ nakwa nke ọma; nwe nkwenwu okwu; mata ihe dị na gburugburu ha; kọwaputa onwe ha nke ọma; mwulite ike echiche; inwe ekemeke uche ma wepụrụ ha ihere; ụjọ; obi ilọ mmiri. Nchọcha a ga-enyere ndị nkuzi aka imata na ihe ọmụmụ ọ bụla e ji nka usoro egwuregwu kuziere ụmụaka na-ekwe ha nghọta ma chetakwa ọsọ ọsọ karịa nke e ji okwu ọnu nkịtị, isi ọnwụ, oke mba, ipia ụtari, mfu ahụ ma ọ bụ ike ọkpọ n'isi kuzie. Ozo, ọ ga-emekwa ka ndị nkuzi mata na site n'usoro egwuregwu na ụmụaka na-enwe ohere inyocha ma mee nchọputa banyere gburugburu ha na imụ asụsụ Igbo n'uzọ nke ha, etu ha nwere ike na n'oge nke ha. Nchọcha a ga-enyere ndị nne, nna na ọha na eze bụ ndị nkuzi mbụ ụmụaka aka imata na ha ga-eweputara ụmụaka ohere na oge isonye n'egwuregwu ha. Mgbe ha na-esonyere ụmụaka n'egwuregwu ha, na-ekwunyere ha okwu, nka ọsụsụ ha a na-etowanye n'ike n'ike tinyere nkwa were were ha.

Nchọcha a jedebere n'ulọ akwụkwọ praịmarị klasị nke mbụ. Ha bụ ndị nọ n'agbata afọ ise ruo afọ asaa (5-7). A matara afọ ndị a ka afọ egwuregwu na ndụ ụmụaka na ndị ka sitere n'ulọ akwụkwọ ọta akara pụta. O lebara anya n'ichọputa etu usoro egwuregwu si emetuta ọmụmụ asụsụ Igbo na praịmarị mbụ. Ihe kpatara onye ọchọcha jiri horo klasị a na Zoonu Mmụta Ezeagu, bụ na ọ bụ ebe diiri ya mfe inweta njatule ime nchọcha a.

Egwuregwu na otuto ụmụaka

Egwuregwu na-ewuli mmụọ njikere na ekemeke uche. Ginsburg (2007) kọwara na egwuregwu dị oke mkpa na ndụ nwata ọ bụla maka otuto. Ọ sịrị na ndị 'United Nations for Human Rights' kwuru na nwata ọ bụla nwere ikikere igwuri egwu n'ihu na ọ bara oke uru n'otuto nwata maka na ọ na-akwalite ekemeke uche, ahụ ike, mmetụta n'ahụ na mmekọrịta ọha ya. Na ọ bụ ya ka o ji dị mkpa na ndị nkuzi ụmụaka kwesiri idị na-eji usoro egwuregwu na-akuzi ihe na klasị; maka na ọ na-ewulite usoro ọmụmụ ihe na mmasị ụmụaka. O kwuru na usoro egwuregwu na-enweta n'uju ezi mmekọrịta n'etiti ụmụaka na ibe ya nakwa n'etiti ụmụaka na ndị nkuzi ha na klasị; na inyere ha aka ịmụta asụsụ ha n'uzọ egwu na amụ. Usoro egwuregwu na-enye ụmụaka ohere iji ekemeke uche ha mee ka enyo uche ha tolite. Egwuregwu na-enye ụmụaka ohere ịmụta ihe site na nhurọ ụwa ha, kwalite ntụkwasị obi na mweli onwe. Ọ na-emekwazi ka ha nwee ezi mmasị n'ọmụmụ asụsụ. Ya ka Scarfo na LittleFord (2008) jiri kwudosie ike na ndị nkuzi kwesiri idị na-ahapụ ụmụaka ka ha na-egwuri egwu site n'uzọ dị iche iche dị ka egwu, mbem, ikpo aja, igwu egwu na mmiri, mbudo, ihe a tụtụ atụ, nwata rọba, na ihe ndị ọzọ ga-egjide mmasị ha ogologo oge. Ha gakwara n'ihu kwuo na e kwesiri ikewaputara ha ama ngwuri egwu ebe a ga-enye ha ohere imetụ, inyocha, nwale ihe ndị dị na gburugburu ama ngwuri egwu a. Ha sịrị na ihe ndị ahụ niile na-enyecha aka n'ọmụmụ asụsụ. Na sitekwa n'egwuregwu, ụmụaka na-amụta ịnọrọ onwe ha, nwee amamihe ma mụtakwa mkpụrụ okwu ọhụ. Bodrova (2000) n'akụkụ nke ya kwuwagara na egwuregwu na-enyere ụmụaka aka ịmụta n'uzọ ọnatara chi ọdimara na-anọchi okwu; ebe Istomia (1977) kwuputara na ụmụaka na-aka echeta ihe ọ bụla a kuziere ha n'usoro egwuregwu karịa ndị okenye ha e jiri usoro nkịtị kuziere otu ihe.

Ntùleghari atùtù

Iji kwado nchọcha a, e lebara anya n'atùtù ndị a bụ atùtù nsịna gburugburu , atùtù nsịna uburū na atùtù ndịna ncheke.

Atùtù nsịna gburugburu

Ndị tụtara atùtù a di ka Mbah (2018) siri kọwaputa bụ L. Pavlov, Leonard Bloomfield na ndị ọzọ n'afọ 1951. Ndị otu a kwenyere na ka nwata na-eto, ka ọ na-enweta ntuzi aka asụsụ site n'ihe ndị ọ na-eñomi na gburugburu ya. Ọ bụ n'uzọ di etu a ka nwata si amuta asụsụ. Ndị tụtara atùtù a kọwara na nwata na-amuta asụsụ site na njali na kwunkwukwa sitere n'aka ndị mụrụ ha na n'aka ndị ohe nwa. Ndị otu a huru omumu asụsụ di ka njali na nzaghachi bụ nke nwata na-eme mgbe a kpaliri mmuo ya. Ha kọwara na site na kwunkwugha nwata kwughara mgbe o nwetaghị ihe a choro, ọ na-eme ka nwata gbalja n'isu asụsụ nke oma. Ha kọwara na ihe ọ bula nwere echiche na n'enyọ. Ha siri na, echiche ihe ọ bula nwere bụ enyo ihe ahụ na-akpalite n'echiche mmadu mgbe ọ bula a kporo ihe ahụ aha. Atùtù a bara uru n'ihì na ọ na-enye aka n'ikọwaputa ihe gbasra omumu asụsụ na ihe a na-ahụ anya. Nke a bụ maka na mgbe a kporo ihe ahụ aha enyo ya ga-abia onye ahụ n'uche. Atùtù a rikwara mperi n'ihì na ọ bughị ihe niile a kporo aha nwere enyo uche nke mmadu nwere ike ighota. Ọzọ kwa, mmadu niile enwetaghị nhata nha enyo nghota gbasara otu ihe ma ọ bụ ihe ọ bula.

Atùtù nsịna uburū

Atùtù a bụ Noam Chomsky tụtara ya di ka Mbah (2018) si kwuo. Ọ chọputara atùtù a n'afọ 1960. Atùtù a gbaghara atùtù nsịna gburugburu. Ọ kọwara na nwata ọ bula na-ebu ngwa mmata asụsụ (NMA) aputa uwa. N'atùtù a, Chomsky kọwara na nwata ọ bula, n'agbanyeghi ebe a mụnyere ya ma ọ bụ ndị gbara ya gburugburu na-amata asụsụ ma kwuo okwu n'ihì akukū uburū ya bụ nke Chineke kere maka isụ asụsụ. Chomsky

kwenyesiri ike na e nwere enyo n'ụbụrụ isi mmadụ bụ nke e ji amata asụsụ na-agbanyeghi ma a kuziri ma ọ bụ na-akuzighi ya. Usoro omumụ asụsụ atụtụ a na-agbaso bụ usoro kwunkwukwa nke usoro njali na nzaghachi. Ha kwuru na njali na nzaghachi na-aha nhata nha. Atụtụ a bara uru n'ihi na a na-esi na ya amata ihe dị n'ụbụrụ mmadụ. Atụtụ a n'onwe ya riri mperi nke ya. Dị ka ndị ọka mmụta siri kwuo, o nweghi mgbe izugbe omume ihe na ọsịsa ya ga-esi gaa ihu ihu. Ndị mmadụ katọrọ atụtụ a maka na ọ kowaghị ihe mere umụaka niile ji amata asụsụ n'otu oge n'agbanyeghi gburugburu ebe a muru ha na asụsụ a mụnyere ha na ya. Atụtụ a dabara na nchọcha a maka na ọ bụ site n'ihe na-eme na gburugburu ka nwatakiri na-esi amalite asụm asụsụ ya n'uzọ egwuregwu.

Atụtụ ndịna ncheke

Atụtụ a bụ nke Lakoff na Johnson tuputara n'afọ 1980. Ha tuputara atụtụ a iji hazie arumụka bụ nke daputara n'etiti ndị otu atụtụ nsina ụbụrụ na ndị otu nsina gburugburu . Ndị a kowara na tupu a mata echiche okwu ọ bụla, a gaghi eleghara ọrụ ụbụrụ na gburugburu anya maka na ha dīcha mkpa n'omumụ na nghota asụsụ. Ha kowara na ngwa mmata asụsụ bụ ebum pụta ụwa bụ nke ga-enyere mmadụ aka imata na ighota asụsụ mgbe ihe dị na gburugburu ya kpaliri ya. Ha tuputara atumatụ atọ gbasara etu asụsụ si arụ ọrụ; nke gụnyere ichoputa ihe bụ ezi okwu n'ekwumekwu. Nke a ka ha kwuru na a na-achoputa site n'ibu ụzọ choputa ma echiche dị n'ahiri okwu ọ bụ nke dị n'ọnọdụ e jiri kwuo ya. Nke ọzọ bụ ichoputa ka echiche okwu ọ bụ ihe a na-ahụ anya nakwa ihuta ezi okwu izugbe. Iwu a na-ekwu na onye ọ bụla nwere etu o si amata ihe bụ ezi okwu na nkata ọ bụla. Ọ bụ ihe atọ ndị a mere ha ji kpebie na ngwa mmata asụsụ dị nnukwu mkpa n'ụbụrụ mmadụ maka iji nabata ihe a kuziiri ya tumadi mgbe ihe dị na gburugburu ya kpaliri ngwa mmụta ahụ. Ya bụ na atụtụ a dabara na nchọcha a ma ọ bụ na ndị nkuzi na umụ akwụkwọ ejigbaa ihe ndị di

n'uburu e bu puta uwa na ihe ndi di na gburu na nkuzi na omumu, mmuta ga-adji ire.

Usoro nchocha

Nka nchocha

Nka nchocha ochocha ji mee nchocha a bu nchocha nchoputa. Nke a putara na e nwere otu abuo - otu nchoputa na otu ntulekorita. E ji usoro egwuregwu kuziere otu nchoputa ma otu ntulekorita bu ndi e ji usoro nkiti kuziere. A nwalere ha site na nnwale nganihu na nnwale ndinazu. Ali (2006), kowara nka nchocha a di ka udi nchocha a na-eji usoro nsere nhata nha enweta ndi e ji eme nchocha. O kowara na iji udi nchocha nchoputa na ntulekorita na nnwale nganihu na nnwale ndinazu na-adji ire oge e ji ndi no n'otu ogo mee nchocha. Usoro a kwesiri nchocha a n'ih na ndi otu abuo ndi a ochocha lebara anya no n'otu ogo.

Ebe nchocha

Ebe a no mee nchocha a bu na zoon mmuta Ezeagu, di na Steeti Enugwu. Ama mmepe anọ mejuputara Zoon Mmuta Ezeagu. E kewara Zoon Mmuta a uzo anọ iji mee ka mmuta bamie n'ime obodo ndi mejuputara Zoon Mmuta ndi a. Mmepe etiti ndi ahụ bu mgbago uwgu Ezeagu nke nwere isi onodu ya n'Ogodome. E nwekwara obodo ndi digasi na mmepe etiti ndi a. E nwekwara Mgbago Ugwu odida Ezeagu, isi onodu ya di n'Olo. Ezeagu Etiti, isi onodu ya bu Aguobu Owa na Ezeagu Saut, nke nwere isi onodu ya n'Umana Ndiagu. Ulo akwukwo praimari di n'ama mmepe anọ ndi a di iri asato na anọ (84). E wetara ya n'ulo oru State Primary Education Board, Enugwu nke agumakwukwo afo 2021/2022.

Ndi njirime nchocha

Ndi e ji mee nchocha a bu umuaka Praimari nke mbu niile no na zoon mmuta anọ ndi ahụ di puku abuo (2000) n'onu ogu.

Ụlọ akwụkwọ dị iri asatọ na anọ (84). E sitere n'ụlọ akwụkwọ iri asatọ na anọ ahụ sere naanị ụlọ akwụkwọ anọ (4) n'usoro ebumnobi. N'ime ụlọ akwụkwọ anọ ndị ahụ, ọmụ ọgụ ha n'otu n'otu bụ State School, Obeleagu Umana 35; St.Peter's Primary School 33; Central School, Obinofia Ndiunọ 30 na Model Primary School, Obinofia Ndiunọ 32. N'ime ọmụ ọgụ klasị ndị a, ọchọcha ji usoro nhata nha sere na klasị ọ bụla ụmụaka dị iri na ise iri na ise. Ya bụ na ụmụaka e ji mee nchọcha dị iri isii (60). O mekọtara ha ọmụ klasị abụọ abụọ dị ka ha siri nọketa onwe ha na mgbasaa ebe, site n'iji usoro tumbom tumbum sere ha. Otu nchọputa dị iri atọ (30) ebe otu ntulekọrịta dị kwa iri atọ (30). Ụmụaka ndị a nọ n'agbata afọ ise ruo afọ asaa.

Nsere na usoro nsere

Ọ bụ usoro nsere ebumnobi ka ọchọcha gbasoro sere ụlọ akwụkwọ anọ ndị a n'ime ụlọ akwụkwọ dị iri asatọ na anọ (84). Ọchọcha ji usoro nsere nhata nha sere n'ime klasị ọ bụla ụmụaka dị iri na ise iri na ise (15) ma jiri usoro tumbom tumbom sere klasị ndị otu nchọputa mekọta ha ọmụ ma mekọtazie klasị abụọ fọdurụ ka ndị otu ntulekọrịta. Ihe kpatara o jiri horo ndị Praịmarị nke mbụ bụ na ọ bụ klasị ka sitere n'ota akara e ji usoro egwuregwu malitere ọmụmụ ihe. Ọchọcha tụtụ anya na ọ ga-enweta ihe ọ choro na klasị a nakwa n'aka ndị nkuzi ha. Ọ bụkwa ndị nkuzi ha ka ọ ga-ejikwa kuziere ha ihe ma zakwaa ajuju njumaza n'ihi na ụmụaka amatachabeghi ihe nke ịza ajuju n'onwe ha.

Ngwa nchọcha

Ngwa nchọcha onye ọchọcha ji mee nchọcha a bụ ngwa nchọcha abụọ bụ nnwale nganihu na nnwale ndinazu nakwa njumaza nke ọ kpọrọ 'Njumaza Adimire Usoro Egwuregwu n'Omumụ Asusu Igbo n'Ụlọ akwụkwọ Praịmarị (NAUEQAIUP) bụ ajuju ederede njumaza nwere ndina ise. Ajuju njumaza ise ndị ahụ bụ maka akara nnweta ụsà ọchọcha

ga-eji ruo oru. O jikwa ihe o nwetara na intanet, obo akwukwo, nleta nsonye, ogbako umuaka nakwa umuaka chọochi ruo oru.

Nhazido ngwa nchocha

Iji hu na ngwa nchocha ndi e jiri mee nchocha a tozuru oke maka imejuputa mbunuche nchocha a, ochocha nyefere ya n'aka ndi okacha mara mmadu ato no n'Alaka Nkuzi na Mmuta, Mahadum Najjiria, Nsuka ka ha nyochaa ma kwado na ha adila mma. Ochocha gbasoro ntuzi aka onye nlekota nchocha ya na nke ndi okacha mara ndi a dozigharia ngwa nchocha nke mere o jiri di n'udi o di ugbu a.

Usoro nnweta njiatule

Ochocha nwetara data site n'inye ndi nkuzi ajuju nnwale ndinihu nke e ji nwalee umuaka tupu a kuziere otu nchocha abuo ndi a. Mgbe a kuzichara, a nwalee ha nnwale ndinazu. O bu site na nnwale abuo ndi a ka e siri choputa otu mere nke oma kara ibe ya. Ochocha hazikwara njumaza ma kee ya ndi nkuzi ha. O nakotakwara ha njumaza ndi ahụ ka o ghara inwe nke furu efu. Ozo, n'ih i obubu ibu mgbasa ebe, ochocha were otu onye nkuzi otu onye nkuzi di ka ndi inye aka ya n'ulo akwukwo ano (4) ndi ahụ e jiri mee nchocha na-elekota klasị o bula.

Usoro a gbasoro na nchocha a

Nchocha a weere izu uka ano. Ochocha gbasoro usoro egwuregwu kwado nkuzi n'isi okwu ndi ahụ a kuziri na nchocha. O nyekwara ndi nkuzi nyeere ya aka ozuzu gbasara etu ha ga-esi jiri ederere nkwardo nkuzi maka usoro egwuregwu kuziere umuaka ihe. Nke a weere otu izu uka. Na ngwucha ozuzu, ndi enyemaka nchocha jiri ngwa nchocha NAUEQAIUP nye umuaka nnwale nganihu. N'ime izu uka ano e mere nchocha a, ndi enyemaka nchocha bukwa ndi nkuzi ha, jiri ederere nkwardo nkuzi ndi ahụ kuziere umuaka ihe. E jiri nke e dere maka usoro egwuregwu kuziere ndi otu nchoputa

ma jiri nke e dere maka usoro nkịtị kuziere ndị ntulekọrịta. N'ikpeazụ, a hazigharịrị ngwa nkuzi ndị ahụ ma jirikwa ha nye ụmụaka niile nnwale ndịnazụ ma nye otu ọ bụla maakị ha.

Usoro nkọwasị ihe a chọputara

Data e nwetara bụ nke ọchọcha nyochara, gosiputa site n'igbaso mbunuche nchọcha tuchaa njatule. O ji miin na ndipu n'izugbe nyochaa ma tucha data maka ndị otu nchọputa na ndị otu ntulekọrịta nwere nnwale nganihu na nnwale ndịnazụ. Ọchọcha gbasokwara usoro adim mma tuchaa aziza sitere na mbunuche nchọcha atọ ndị ọzọ malite n'otu ndina ruo na ndina ikpeazụ.

Nchọputa

Mbunuche : Ichoputa akara miin agbam mbọ ụmụaka ndị e ji usoro egwuregwu na ndị usoro nkịtị kuziere ọmụmụ asụsụ Igbo.

Mputara nnwale ndinihu ziputara na ndị otu nchọputa e ji usoro egwuregwu kuziere mere nke ọma karịa ndị e ji usoro nkịtị kuziere ọmụmụ asụsụ Igbo. Ọ bụ ezi okwu na ha mere karịa ndị otu ntulekọrịta kama ihe ha jiri karịa adichaghị ukwu. Ndị otu nchọputa nwere akara miin 59.1, S.D ha bụ 2.95. Ebe ndị otu ntulekọrịta nwere 58.4, S.D ha bụ 2.92. Ya bụ na e nweghi ndị iche putara ihe n'etiti akara miin nrite ndị otu abụọ ndị a. Mana site na nchọputa nke nnwale ndịnazụ, o gosiri na e nwere ezigbo ndị iche n'etiti akara miin ndị otu nchọputa na ndị otu ntulekọrịta. Nchọputa nchọcha a bụ na otu nchọputa nwere akara miin 79.83 ebe S.D bụ 3.99. Ndị otu ntulekọrịta nwekwara akara miin 69.19 ebe S.D ha bụ 3.45. Akara nrite uru otu nchọputa bụ 20.73 ebe 10.75 bụ nke ndị otu ntulekọrịta. Nke a gosiri na miin mmeta nke ọma ụmụaka e ji

usoro egwuregwu kuziere omumu asusu Igbo kariri nke ndi e ji usoro nkiti kuziere.

Nkata

Nchoputa gosiri na usoro egwuregwu nyeere umuaka ndi otu nchoputa aka n'imuta asusu Igbo karia ndi otu ntulekorita. Nchoputa a dabara n'echiche Nair, Yusof na Arumugam (2013) ndi kwuwagara na usoro egwuregwu a haziri nke oma na-enyere umuaka praimari aka n'omumu asusu (Igbo). Ha kwadokwara na usoro egwuregwu na-enyere umuaka aka n'omumu ihe o bula ma na-ewulite amamihe n'ime ha. O bu n'ih na umuaka ndi otu nchoputa ritere erere n'ih omumu sitere n'usoro egwuregwu mere ha jiri mee nke oma karia ndi otu ha. O bu ya ka Gage na Berliner (1984) ji katoo iji okwu onu nkiti akuziri umuaka ihe o bula. Ha sir na o bu mma agha na-egbuka mmasi nwata nwere n'omumu ihe. Umuaka ndi otu nchoputa e ji usoro egwuregwu kuziere omumu asusu mere nke oma n'ih na ha nwere mmasi karia ndi otu ntulekorita ndi e ji usoro nkiti kuziere. Usoro egwuregwu na-ejide mmasi umuaka ogologo mgbe ka o ghara ida. Nke a dabara n'echiche Nelson na Hueners (2007) ndi kwadoro usoro egwuregwu n'ih na o bara uru ma na-eme ka umuaka nwee mmasi na mmesonye n'omumu asusu. Ha na-ajuputakwa n'obi anuri mgbe o bula e ji usoro egwuregwu akuziri ha asusu Igbo na-akpolite mmasi ha.

Nchikota nchoputa

Site na nnwale ndinazu e mere n'etiti ndi otu nchoputa na ndi otu ntulekorita, ochocha choputara na usoro egwuregwu bu ezigbo usoro nkuzi mara mma ka ndi nkuzi webata na nkuzi ha mgbe niile n'ih na o na-amita ezi mkpuru na nkuzi na omumu. A ga-ahuta nke a site n'akara miin nrite ha nwere na nnwale ndinazu bu 79.83 maka ndi otu nchoputa ebe 69.15 bu maka ndi otu ntulekorita. Ndi otu nchoputa nwere akara uru di 20.73 ebe ndi otu ntulekorita nwere 10.75

Nke a gosiri na usoro egwuregwu na-akpalị mmasị ụmụaka nke na-enweta mmesonye ha. Ọ bụrụ na ha e nweghi mmasị n'omumụ asụsụ, ha agaghị esonye n'ihe onye nkuzi na-akuzi na klasị.

Mmechi

N'ebe a, ọchọcha gbasoro mbunuche nchọcha a mee mkparịta ụka n'ihe ọ chọputara. Mputara nchọcha a na-eziputa na usoro egwuregwu bụ ọkpọka usoro nkuzi nwere ike ikwalite omumụ asụsụ Igbo n'ụlọ akwụkwọ pramari nke mbụ dị ka a tulerere ya na usoro nkịtị. Usoro egwuregwu na-emetụtakwa mmekọrịta oha ha ma jiri ekemeke uche ha na-enyocha ihe dị na gburugburu ha. Ha na-esite kwa na nhurụ ụwa ha amụta ihe n'uzo nke onwe ha. Ya bụ na ndị nkuzi pramari kwesiri idị na-eji usoro nkuzi egwuregwu kwa mgbe kwa mgbe n'ihe omumụ, n'ihi na usoro nkuzi na-eme ka ụmụaka na-eji onụ amụ ihe omumụ. Usoro a na-eme ha idị gara gara mgbe ọ bụla, nke na-aputa ihe na mmesonye ha. Ọ na-emekwa ka ihe onye nkuzi na-akuzi toọ atọ. Ọ na-ebelatarara onye nkuzi oke mfumahu, ipia utari, otutu okwu ma ọ bụ oke mba ma mee ka ha mụta ihe ọ na-akuzi ngwa ngwa. N'aka nke ọzọ, iji usoro nkịtị kuziere ụmụaka ihe anaghị ekwe ha weputacha mmụọ ha isonye n'ihe omumụ n'ihi na ọ na-egbuka mmasị ha, nke metụtara mmesonye ha inye oku ma mezie ha nwee mmụọ iju oyi na nke na-ebuere ha ime mkpotu na klasị nakwa ngharipụ. N'ime ihe niile, usoro egwuregwu na-enyere ụmụaka aka inweta uru n'ozuzu oke n'usoro nkuzi na omumụ

Ntunye aro

Site na nchoputa nchọcha a, ọchọcha tụtutara aro ndị a:

-Ka a na-eji nka usoro egwuregwu na-akuziri ndị nkuzi nọ ọzuzụ na kolejiji Keedukeshon na Mahadum ka ha mụta ma jiri mmụta ha nwetara kuziere ụmụaka n'ụlọ akwụkwọ pramari ka ha nwee ike imeta nke oma n'omumụ Igbo.

-Ka ndi na-enye ndi nkuzi ozuzu n'ulo akwukwo koleeji keedukeshon na Mahadum gbaa mbu na onye nkuzi o bua matara ka e si agugodu nke bu asusu Igbo agu. Onye nkuzi praimari na-amaghi Igbo agu, olee etu o ga-esi akuziri umuaka ogugu na odide. Nke a bu ezigbo ihe ima aka diiri omumu asusu Igbo.

Edensibja

- Abonyi, D. O. (2018). Creating a conducive Home Environment for the Acquisition of Igbo Language and Culture. A Psycholinguistic Perspective. In Nwokoye, Onuoha, Chinagorom (Eds), *Trail-Blazing Discourses on Linguistic and Igbo*. A Festschrift in Honour of Prof. G.I. Nwozuzu, ihu 349 – 359.
- Ali, A. (2006). *Conducting Reasearch in Educational and Social Sciences*. Enugu: Tashiwa Network.
- Azikiwe, U. (1995). *Language Teaching and Learning*. Onitsha: Africana. Fep Publishers Ltd. Andura
- Bodrova, E. (2008). Make-believe play versus academic skills. A Vygotskian approach to today's dilemma of early childhood education. *European EarlyChildhood Education Research Journal* 16,(3), 357-369. Retrieved 4th July, 2022.
- Carr, M. (2000). *Assessment in early childhood settings*. London: Paul Chapman.
- Chomsky, N. (1959). *Review of B. F. Skinner Verbal Behaviour language*. The Hague: mouton 35, 26, 26.

- Dewey, J. (1938). *Intelligence in the Modern World* John Dewey Philosophy Joseph Ratner (ed). Canada: Random House Inc.
- Donnell, J. C. O (2011). *Choosing a Preschool*. www.charlotteparent.com/guides Retrieved 4th July, 2022
- Ewunonu, N. N.& Epuchie,V.N.(2014). Play: Its Importance to a Child's Early Childhood. *Alvan School of Educational Journal* 9 (1), 128 – 138.
- Fafunwa, B. (1983). *Yoruba in Education*: In Afolayan, A. (ed.) Yoruba Language and Literature. Ibadan: UIP/UPL.
- Federal Republic of Nigeria. (2004). National Policy on Education. Abuja: NERDC Press.
- Francais, P. (2011). 'Play-way Method at Preschool' Category. www.preschoolfranchise.in/play-way-method-at-preschool.html. Retrieved 4th July 2022
- Froebel, F. (1970). *The Education of Man*. Translated and Annotated by Hailman W. New York: A. M. Kelly
- Gage, N. L. & Berliner, D. C. (1984). Educational Psychology. www.worldcat.org Retrieved 4th January, 2022.
- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong-parent child bonds. *American Academy of Pediatrics*. www.pediatrics.org
- Hindeme, U. O. S., Egounleti, P. M. & Kottin, E. (2018). The Role of Songs in Teaching English to EFL Beginner

Learners: The Case of Some Secondary Schools in Benin, Republic. Accessed from www.academic.edu. 20th May, 2022.

- Istomia, Z. M. (1977). The Development of Voluntar Memory in the Preschool-age Children. In *Soviet Developmental Psychology*. M. Cole (ed). New York: M.E. Sharpe.
- Kraus, R. (1990). *Recreation and Leisure in Modern Society* (4thed). New York: Harper Collins College.
- Lakoff, G. na Johnson, M. (1980). *Metaphor we live*. Chicago: Chicago University Press.
- Maheshwari, V. K. (2013). Froebel: *The Play-way Method*. Free wikipedia. Retrieved 20th May, 2022.
- Mbah, B. M. (2012). Language Policy. Mother Tongue Education and the Role of the Nigerian Language Teacher in Nigerian Language Education. *Journal of Education and Practice* 3, 48 – 54.
- Mbah, B. M. (2018). Lectures on Cognitive Linguistics. Nnamdi Azikiwe University. Awka
- Nair, S. M., Yusof, N. M., Arumgugam, L (2013). The effects of using the play method to enhance the mastery of vocabulary among among preschool children. *Procedia Social and Behaviourial Sciences* 116, 3976-3982
- Nelson, J and Hueners, D. (2007). *Games and Special Activities*. English Language Workshop. London: Longman

- Nigeria Educational Research Council (1982). *Ikuzi Igbo: Usoro Ndị Tosiri Iso*. Ibadan: African University Press.
- Nwadike, I. U. (1990). *Nka na Usoro Nkuzi Igbo: Igbo Methodology*. Nsukka: Ifunanya Publishers.
- Nwigwe, N. (2012). Factors in the Design and Production of Language Textbook. *Journal of Human Kinetics and Health Education*. 1, (1) 141 – 150.
- Nworgu, B. G. (2016). *Educational Research: Basic Issues and Methodology*. Enugu: University Trust Publishers.
- Rinuoluciri, M. (2015). Grammar Games, Cognitive, Affective and Drama Activities for EFL Students. Cambridge: Cambridge University Press.
- Scarfo, C. and Littleford, J. (2008). *It's Child's Play*. <http://www.etfo.ca/Publications/Voice/Voice%20Back%20Issues/Documents/February%202008/child's%20play.pdf>.
- State Primary Education Board (SPEB) 2021\2022
- Sugar, S. & Sugar, K. (2012). Primary Games, Experiential Learning Activities for Teaching Children. K-8, Jossey: Bass Publishing House.
- Ude, U. F. (2018). *Nduzi n'Usoro Ime Nchocha n'Asusu Igbo*. Enugu: Computer Edge Publisher
- UNESCO (2013). Mother Tongue Education and Books: Celebration of International Mother